

Курс "Християнська етика - 2"

Відеолекція 4: "Батьки успішних дітей" (Частина 2)

(Девід Федес)

На попередніх лекціях ми розмовляли про те, що діти, які бажають бути успішними у житті, поважають своїх батьків і слухають їх. Про це свідчить п'ята заповідь. Ми також відзначили, що ця заповідь стосується й самих батьків. Річ у тім, що батькам теж важливо бути такими людьми, яких варто поважати та слухати. Вони не підштовхують дітей до протистояння без належної потреби, а навпаки, виховують їх так, що у дітей виникає радість і бажання йти шляхом Божим. Сьогодні я хочу продовжити розмову про те, на що нам необхідно звернути увагу, щоб виховати дітей, які будуть успішними у своєму житті та слідуванні за Господом.

Будьте обережні:

- Карайте за пряме непідкорення або непокору, а не за пустощі чи випадкові помилки.
- Фізичне покарання більш відповідне, коли діти ще малі, і тому краще реагують на швидкі фізичні наслідки.
- Батьки, які вирости в родині, де були випадки насильства, можуть бути розумними та не використовувати фізичне покарання, а використовувати інші методи виховання.
- Справедливість не завжди означає однакове ставлення до всіх дітей. Кожна дитина унікальна.

Ми повинні виховувати наших дітей, не роздратовуючи їх, не призводячи до безумства, не пригнічуючи, а тримаючи від зла та направляючи на правильний шлях. Покарання можна застосовувати лише за вчинки прямої непокори або образи старших, а не за дурні жарти, необачні дії та помилки. Іноді діти граються, і може трапитись щось неприємне, що викличе ваше невдоволення, оскільки річ, яку зламали, була для вас цінною. Але в той момент діти не намагалися зробити щось погане. Або ж вони випадково розливають склянку молока на стіл ліктем, що приносить родині зайві турботи. Якщо діти розливають молоко, і вам доводиться прибирати — це безлад. Ви можете дуже розгніватися на них. Проте, насправді це не привід для покарання, оскільки вони не згрішили та не образили вас, а лише проявили необережність. І ви самі можете розлити молоко завтра.

Ляпанець може бути більш доречним, коли діти ще малі та краще реагують на швидкі фізичні наслідки. Проте з віком можуть виникати ситуації, коли вживання ляпанця вже недоречне.

За думкою деяких батьків, ляпанець не є відповідним методом виховання дітей. Якщо ви вирости в сім'ї, де батьки вчиняли насильство, ймовірно, ви вважаєте за доцільне виявити мудрість і не використовувати ляпанець, а обирати інші методи та форми дисципліни для своїх дітей. Це особливо важливо, якщо ви помічаєте, що б'єте дітей занадто сильно або кричите надто голосно. Тоді вам слід сказати собі: "Мені потрібно використовувати такі форми дисципліни, при яких я можу контролювати себе, і ляпанець, здається, не входить в їхній перелік". Іноді батьки, які самі пережили насильство у дитинстві, можуть відчувати великі труднощі із фізичними методами покарання. У таких випадках краще уникати методів, які легко перетворюються на насильство.

Справедливість не завжди означає однакове поводження з усіма дітьми. Кожна дитина унікальна. Одній дитині достатньо лише лагідного докору, і вона буде каятися і шкодувати за вчинене. Інші ж діти потребують досить суворого підходу і серйозного покарання, перш ніж вони усвідомлять, наскільки серйозними були їхні помилки. Тому не варто говорити: "кожна дитина однакова" і "я буду поводитися з усіма однаково". З іншого боку, не варто бути й упередженим. Повторюю, кожна дитина унікальна. Тому вам потрібно знайти найкращий підхід саме для цієї дитини, а не просто думати: "я буду однаково поводитися з усіма".

Будьте послідовними:

- Покарання повинно відповідати порушенню: діти повинні знати, чого очікувати, якщо вони щось роблять неправильно. Наслідки завжди повинні відповідати порушенню та не залежати від настрою батьків.
- Робіть те, про що ви говорите: Батьки самі повинні послідовно робити те, що вони вимагають від своїх дітей, та уникати того, що вони забороняють своїм дітям.
- Батьки є у згоді: Батько і мати згодні один з одним. Якщо один каже "ні", діти не можуть добитися "так" від іншого.

Бути послідовними - це ще один спосіб уникнути невдоволення ваших дітей. Переконайтеся, що покарання відповідає порушенню. Діти повинні знати, чого очікувати, якщо вони роблять щось неправильно. Наслідки повинні відповідати порушенню та не залежати від настрою батьків.

Я також є батьком. Мої діти також можуть бути неслухняними. Коли вони були ще маленькими, іноді їхній непослух виглядав так мило і так смішно, що мені доводилося стримувати сміх, щоб бути достатньо строгим і покарати їх, оскільки я розумів, що вони дійсно зробили щось неправильно і були неслухняними. Подібні ситуації можуть бути небезпечними. Якщо діти милі, коли вони поведуться погано, або якщо я був у хорошому настрої, коли вони порушували правила, то вони могли залишитися без покарання і, можливо, навіть почувати себе добре, з того, що їм вдалося розвеселити тата. Проте вони можуть зробити те саме, коли у мене поганий настрій, і бути суворо покараними за абсолютно такий самий проступок. Це викликає непорозуміння та роздратування у ваших дітей. Їм потрібно знати, що покарання залежить від їхньої поведінки, а не від мого настрою.

Ще однією стороною послідовності є те, що ми самі повинні бути прикладом. Наше життя повинно відповідати тому образу життя, який ми вимагаємо від наших дітей. Батьки повинні послідовно робити те, що вони вимагають від своїх дітей, і уникати того, що вони забороняють своїм дітям. Якщо ви не хочете, щоб ваші діти курили, вам потрібно припинити курити. Якщо ви не хочете, щоб ваші діти напивалися, не пийте алкоголь. Якщо ви не хочете, щоб ваші діти кричали, були неслухняними та поводитися непристойно, важливо, щоб ви самі поступали достойно і з повагою. Якщо ви хочете, щоб ваші діти поважали владу, то самі повинні поважати владу, говорити добре про старших у церкві, говорити добре про уряд, чи принаймні виявляти повагу до осіб, які займають ці посади, навіть якщо критикуєте їх. Тому що, якщо ви хочете, щоб ваші діти поважали вашу владу, то вам самим слід поважати владу і тих, хто знаходиться вище вас. Так що переконайтеся, що в усіх сферах життя ви дійсно слідуєте своїм словам.

Будьте розуміючими:

- Хто відповідає на слово, ще поки не почув, то глупота та сором йому! (Приповісті 18:13).
- Перший у сварці своїй вважає себе справедливим, але прийде противник його та й дослідить його. (Приповісті 18:17).
- Хто слова свої стримує, той знає пізнання, і холонокровний розумна людина (Приповісті 17:27).
- Глупак увесь свій гнів виявляє, а мудрий назад його стримує (Приповісті 29:11).

Батьки, які не бажають робити своїх дітей сумнівними - будьте тямущими людьми! Той, хто відповідає до того, як вислухає людину повністю, самостійно засуджує себе на дурість та сором. Перш ніж покарати дитину, хоча б послухайте його точку зору на історію. У кінцевому підсумку покарання може бути справедливим, але принаймні будьте готові вислухати. Ви можете виявити, що в даній ситуації є щось більше, ніж вам здавалося спочатку. Якщо в суперечці залучені двоє дітей, переконайтеся, що ви вислуховуєте обидві сторони. Перший, виступивши зі своєю точкою зору, здається правильним, доки не приходить інший і не розповідає про свою точку зору. Так що вислуховуйте обидві сторони історії. Якщо ви просто ставте "машинкою для покарання", яка ніколи нікого не слухає, ви можете завдати сильного болю своїм дітям.

Людина, наділена знанням і терпінням, вміє стримувати свої слова. Людина, яка ставиться з розумінням до інших, зберігає спокій. Тому, коли ви спілкуєтеся зі своїми дітьми, намагайтеся контролювати свій настрій і говорити спокійно. Ставтеся до їхніх проблем з належним розумінням. Дурень виливає весь свій гнів на зовнішній світ, але мудрий вміє контролювати себе.

Один із найгірших способів дратувати своїх дітей і доводити їх до гніву - це часто дратуватися і втрачати самовладання.

Будьте співчутливими:

- Як жалує батько дітей, так Господь пожалівся над тими, хто боїться Його, бо знає Він створення наше, пам'ятає, що ми порох: (Псалом 102:13-14).
- Будьте уважними до рівня зрілості, обмеженості, здібностей, настрою, втоми, труднощів і страхів своєї дитини.
- Головне покликання батьків, які є християнами, - виявляти благодать і любов Божу до дітей, виявляти співчуття і прощення. Визнайте свою власну потребу в благодаті та поведіться з дітьми з благодаттю.

Так що будьте тямущими, будьте співчутливими, подібно тому, як Небесний Отець виявляє співчуття до своїх дітей. Господь проявляє співчуття до тих, хто боїться Його, бо Він знає нашу природу. Він пам'ятає, що ми прах. Співчуття і розуміння йдуть рука об руку. Бог знає наші слабості та відноситься до нас відповідно. Він не судить нас за те, ким ми не є, а за тим, ким ми є.

Батьки, нам потрібно знати особливості наших дітей, бути уважними до їхнього рівня зрілості, обмежень і здібностей, настрою, втоми, труднощів, з якими вони стикаються, і до

страхів, які вони переживають. Я розумію, що в деяких випадках нерозсудливо читати нашим дітям довгі проповіді та лекції, а краще розуміти, що вони здатні сприймати. Наприклад, маленьке дитя о 20:30 стає дуже капризним. І ви берете свою Біблію і читаєте дитині: "Робіть усе без нарікання та сумніву, щоб були ви бездоганні та щирі, невинні діти Божі серед лукавого та розпусного роду, що в ньому ви сяєте, як світла у світі". Звісно, це чудовий вірш з Біблії, і ми повинні взяти його до серця. І в деяких випадках дітям потрібно його почути. Але о 20:30 сказати маленькій дитині, що їй потрібно привести себе в правильний стан, тому що Бог говорить не скаржитися і не нарікати... Послухайте, шановні батьки, ви можете просто покласти дітей спати, дати їм відпочити, і ви виявите, що вони... До речі, на наступний ранок, ймовірно, і ваш настрій буде кращим. Нам потрібно бути більш чутливими до настрою дітей, оскільки, часто, зміни настрою, викликані фізичною втомою, що є результатом змін, які відбуваються в їхньому організмі. Особливо це стосується підлітків. Може здатися, що вони не поважають вас і не хочуть вам приділяти час. І, можливо, це дійсно так. Але перед тим, як ви ринетеся на них з обвинуваченнями, дізнайтеся, що рухає ними. Можливо, в цей момент вони поставали перед труднощами у своєму житті.

Можливо, розпочинається зміна гормонального фону, і тому настрій стає менш стабільним, ніж раніше. Я не виправдовую гріх. Просто хочу сказати, що ми повинні знати, що саме відбувається з нашими дітьми та ставитися до них відповідно. Іноді діти борються зі складними питаннями, але не завжди можуть висловити їх словами, особливо, якщо ви не приділяєте їм достатньо часу та уваги. Тому не сприймайте незрозумілу або невідповідну поведінку як ознаку того, що все вже втрачено, і що ваші діти жахливі.

Головне призначення батьків, які є християнами - виявляти благодать та божественну любов до своїх дітей, виявляти співчуття та прощення. До речі, не забудьте визнати й свою власну потребу в благодаті. Ви далекі від досконалості, і я далекий від досконалості. Тому нам потрібно відноситися до дітей з благодаттю. Часто нам, батькам, доводиться просити вибачення перед дітьми й говорити: "Я помилився". "Я не повинен був бути таким запальним". "Я неправильно тебе зрозумів". "Я не зробив того, що повинен був зробити". У нас можуть бути й інші помилки, дії, якими ми образили дітей. Можливо, ми не виховували їх правильно, не направляючи їх так, як цьому навчає нас Господь. Можливо, не читали з ними Біблію щодня або не приділяли уваги їх навчанню, не допомагали їм у ті моменти, коли їм було важко. І, тому, ми повинні сказати: "Я був не правий. Ти заслуговуєш кращого". Важливо визнати й свою власну потребу в благодаті, а потім виявити її у відношенні до дітей.

Будьте готові навчатися

- Чи ти бачив людину, що мудра в очах своїх? Більша надія глупцеві, ніж їй (Приповіді 26:12).
- Хто надію кладе на свій розум, то він нерозумний, а хто мудрістю ходить, той буде врятований (Приповіді 28:26).
- Страх Господній навчання премудрости, а перед славою скромність іде (Приповіді 15:33).

Ми повинні бути здатними до навчання. «Чи ти бачив людину, що мудра в очах своїх? Більша надія глупцеві, ніж їй..» Про це сказано в Книзі Приповістей 26:12. Відомо, що батьки, які вважають себе всезнаймою, приносять засмучення своїм дітям. Просто будьте трошки скромнішими та вмійте визнавати свої помилки. Звертайтеся за порадою до досвідчених

батьків, які можуть вам допомогти. Не будьте мудримися в своїх очах і не довіряйте тільки собі, бо той, хто ходить у мудрості, буде збережений Богом.

«Хто надію кладе на свій розум, то він нерозумний, а хто мудрістю ходить, той буде врятований» (Приповісті 28:26).

"Страх Господній навчання премудрости, а перед славою скромність іде" (Приповісті 15:33). Якщо ви йдете перед Господом у кроткому і смиренному дусі, і коли ви помиляєтеся, готові сказати своїм дітям: "прошу вибачення", ваш приклад сам по собі допоможе вашим дітям стати більш смиренними та готовими до навчання, оскільки цей дух лагідності, що знаходиться в вас, передається їм.

Будьте залучені в життя своїх дітей. Беріть участь у їхньому житті.

- Виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому! (Ефесянам 6:4).

- І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш. (Повторення 6:7).

Будьте втягнуті у їхнє життя. Вірш 4 з 6-го розділу послання до Ефесян говорить: "Виховуйте їх у вченні та наставленні Господньому". Не просто випускайте їх життя на самоплин, ніби події в їхньому житті відбуваються випадково і без мети. У вас є привілей виховувати та навчати дітей, ви можете щоденно вчити їх. Якщо ви - батько, щодня відкривайте Слово Боже разом зі своєю сім'єю, читайте це Слово разом. Спільно славте Бога хвалою. Моліться за них та допомагайте їм розпочати молитву в вашій сім'ї. Мої діти моляться по черзі, коли ми разом із сім'єю збираємося на молитву.

«І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сидітимеш удома, і як ходитимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш» (Повторення Закону 6:7).

Необхідно кожен день залучати всю родину до спільного спілкування з Господом, не обмежуючись лише часом власного роздуму над Словом. Протягом усього дня і з усієї душі ви маєте навчати заповідям Божим ваших дітей і говорити про них, коли ви сидите вдома, коли йдете по дорозі, коли лягаєте спати і коли встаєте. Найкращий спосіб привести дітей до Господа - це не лише вести їх до церкви чи проводити з ними домашні роздуми над Біблією, хоча це дійсно важливо. Ведіть дітей за допомогою свого зразка життя і розмов про справи Божі та те, що відбувається в їхньому житті. Так вони зрозуміють, що ви по-справжньому їх любите та хочете, щоб вони пізнали Бога.

Будьте Богобоязливими та благочестивими.

1. "Бож знаєте ви, як кожного з вас, немов батько дітей своїх власних, просили ми вас, і намовлювали та показували, щоб ви гідно поводитися перед Богом, що покликав вас у Своє Царство та в славу." (1-е до Солунян 2:11-12).

2. "А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість: Закону нема на таких!" (До Галатів 5:22-23).

Якщо ви ведете богобоязливе життя, діти не будуть вважати, що ви нав'язуєте їм свою віру. Вони не будуть протистояти, роздратовуватися та гніватися. Вони самі захочуть вірити й жити так, як це робите ви.

І самі будьте богобоязливими. Апостол Павло говорить, що ми зверталися до кожного з вас, як батько звертається до своїх дітей, навчаючи, утішаючи і закликаючи жити гідно перед Богом. Зверніть увагу, що в процесі навчання і втіхи вам можливо іноді доведеться висловити зауваження чи докоряти своїм дітям, але переконайтеся, що ви більше заохочуєте та втішаєте, ніж докоряєте чи сварите. Іноді вам знадобиться застосувати дисципліну та покарання, але переконайтеся, що ви більше винагороджуєте, підтримуєте і допомагаєте, ніж караєте.

В контексті роздумів про побожність перед Богом зверніть увагу на плід Духа. "А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість: Закону нема на таких!" (До Галатів 5:22-23).

Якщо в вашому житті проявляється плід Духа, ви можете відкласти в сторону всі книги з виховання дітей. Якщо ваше життя наповнене любов'ю, радістю, миром, довготерпінням, добротою, милосердям, вірністю вашим словам, лагідністю і самоконтролем, якщо ви є такою людиною і таким батьком (чи матір'ю), то спілкування з вами завжди буде радувати ваших дітей, привертаючи їх до Христа та позитивно впливаючи на їхній характер. Якщо ви ведете благочестиве життя, діти не будуть вважати, що ви нав'язуєте їм свою віру. Вони не будуть протистояти, роздратовуватися і лютувати. Вони самі захочуть вірити й жити так, як це робите ви.

Якщо ж плід Духа не помітний у вашому житті, то всі ваші зусилля, дисципліна і настанови можуть виявитися марними. Тому що всі ваші дії будуть сприйматися як суворі, і тому вони викличуть гнів і протистояння. Але коли Дух Божий діє в вас, і ви приносите цей плід, ваше життя приносить радість і благословення для дітей. Ми всі з усякого погляду далекі від досконалості. Якщо ми визнаємо цей факт, тоді нам потрібно змиритися перед Богом і просити прощення, включно і від своїх дітей. У відповідь, Бог Своєю благодаттю та милістю допоможе нам проявити плід Духа, а діти скористаються нашою богобоязливістю.

Ставлення батьків до дітей відображає ставлення Бога-Отця до нас.

Дозвольте мені завершити цю лекцію, нагадавши вам, що ставлення батьків до дітей у кінцевому підсумку відображає батьківство Бога. Багато дітей ще не навчилися довіряти Богу і не впевнені в тому, що Він любить їх. У багатьох дітей внутрішня боротьба у цих питаннях відбувається через те, що їхній земний батько своїм життям не зміг показати їм Бога в гідному світлі та не передав дітям справжню любов, мудрість і розуміння.

У Євангелії від Марка (1:11) записані слова Бога-Отця, які він висловлює до свого Сина Ісуса Христа: «Ти Син Мій Улюблений, що Я вподобав Його!». Найкраще, що батьки можуть зробити для своїх дітей, щоб вказати їм на батьківство Бога, - це сказати: "Я тебе люблю" і виявити свою любов на ділі: турбуватися про них, оберігати та радіти спілкуванню з ними. Коли батьки люблять своїх дітей і доставляють їм радість, діти бачать, яку радість і любов має Бог-Отець до Свого Сина, Ісуса Христа. Бог бажає встановити схожі стосунки із нами, Його дітьми.

Христос сказав: "Батько любить Сина і показує Йому все, що Він сам робить". Знову ж таки, відношення Бога-Отця до Сина - Христа - це зразок для нас. Ми, земні батьки, бажаємо показати нашим дітям, що любимо їх і хочемо допомогти їм розуміти, як жити та вчиняти правильно у всьому, що ми робимо.

Ісус Христос навчає нас звертатися до Бога, як до нашого небесного Отця. І ми, земні батьки, повинні, з Божою благодаттю, робити все можливе, щоб хоч трошки віддзеркалювати Батьківство Бога. Ісус сказав: "Отже, якщо ви, будучи злі, вмієте дари благі давати дітям вашим, тим паче Отець ваш Небесний дасть блага тим, хто просить у Нього" (Матвія 7:11). Христос говорить, що Бог - найкращий Отець. Але навіть ті з нас, хто є злими людьми, хоча б трошки знають, як дарувати дітям добрі подарунки. І, коли ми робимо добро своїм дітям, нехай вони, споглядаючи на наші, хоча і не ідеальні, батьківські вчинки, хоча б трошки дізнаються про ідеальне Батьківство Бога.

Саме такі взаємини, де видно любов, повагу і турботу, формують дітей, які будуть успішними у своєму житті.

Отже, П'ята заповідь звернена і до дітей, і до батьків. У нашому земному житті ми всі, як діти, так і батьки, прагнемо віддзеркалити взаємини Бога - Отця та Його Сина Ісуса Христа. Діти стають успішними, коли через слухняність земному батькові та матері вони віддзеркалюють слухняність Ісуса Христа Богу-Отцю, і коли земні батько і мати є гідними цієї слухняності.